

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

8/2

STEFAN BRYŁA
(1886—1943)

Stefan Bryła urodził się 17 VIII 1886 r. w Krakowie. Średnią szkołę realną ukończył z odznaczeniem w 1903 r. w Stanisławowie. W tym samym roku rozpoczął studia na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej w Szkole Politechnicznej we Lwowie. Złożony z odznaczeniem w 1908 r. egzamin dyplomowy na uczelni i opublikowana w tym roku w *Czasopiśmie Technicznym* pierwsza praca naukowa pt. „Przestrzenne powierzchnie wpływowe” zapoczątkowały jego błyskotliwą karierę naukową. W 1909 r. uzyskał doktorat nauk technicznych i został etatowym docentem rysunków technicznych, w następnym roku habilitował się na docenta statyki budowlanej we lwowskiej Szkole Politechnicznej.

W 1910 r. otrzymał dwuletni urlop dla odbycia studiów zagranicznych i jako stypendysta krakowskiej Akademii Umiejętności wyjechał do Europy Zachodniej. Studiował kolejno w Berlinie-Charlottenburgu, Paryżu i Londynie, pracując jednocześnie przy projektowaniu i wykonywaniu konstrukcji stalowych. Przez rok przebywał w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie, pracując m. in. przy budowie największego w ówczesnym świecie, 260-metrowego budynku (Woolworth Building) w Nowym Jorku.

W roku akad. 1912/13 wznowił wykłady w Szkole Politechnicznej we Lwowie. Jednocześnie pracował nad projektami konstrukcji żelaznych. Wybuch I wojny światowej zastał go na Kaukazie, w drodze powrotnej z podróży do Persji. Jako poddany austriacki został internowany przez władze carskie. Po zwolnieniu zatrzymał się na dłużej w Kijowie, gdzie podjął pracę jako inżynier w dziale mostowym Towarzystwa Drogi Żelaznej. Udzielał się aktywnie w wielu społeczno-zawodowych organizacjach polskich na terenie Rosji, będąc m. in. prezesem Związku Inżynierów i Techników Polskich. W 1917 r. został profesorem Polskiego Kolegium Uniwersytetu w Kijowie.

Po powrocie do Lwowa w 1918 r. objął wykłady statyki budowlanej na miejscowej uczelni. W 1919 r., już w niepodległej Polsce, został naczelnikiem Wydziału Mostów w Ministerstwie Robót Publicznych w Warszawie. Po dwóch latach uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego na Politechnice Lwowskiej.

Zainteresowania naukowe prof. S. Bryły obejmowały różne dziedziny techniki budowlanej. Szczególnie żywo interesował się statyką budowlanej, konstrukcjami stalowymi i żelbetowymi oraz mostownictwem. Jego prace miały niejednokrotnie charakter pionierski w skali międzynarodowej. Wyniki badań teoretycznych wykorzystywał z powodzeniem w praktyce inżynierskiej, potrafił bowiem, jak mało kto, łączyć teorię z praktyką.

Był projektantem i realizatorem wielu oryginalnych i na wskroś nowoczesnych budynków o konstrukcji żelbetowej i stalowej, m. in. 10-piętrowego

Domu Akademickiego przy pl. Narutowicza w Warszawie (1926) i 17-piętrowego wieżowca Towarzystwa Ubezpieczeniowego „Prudential” (1932), najwyższego wówczas budynku w Warszawie i drugiego pod względem wysokości w ówczesnej Europie (obecnie hotel „Warszawa”). Światową sławę przyniosły mu badania teoretyczne i rozwiązania praktyczne w dziedzinie konstrukcji stalowych spawanych. Najśłynniejszym jego dziełem jest stojący do dziś most drogowy na rzece Słudwi pod Łowiczem (1927), pierwszy na świecie spawany most kratowy.

Prof. S. Bryła położył też niewątpliwe zasługi w zakresie prac normalizacyjnych i kodyfikacyjnych. Był m. in. twórcą pierwszych w Polsce i do 1930 r. jedynych w świecie przepisów projektowania i konstruowania konstrukcji stalowych, na których wzorowały się później inne kraje. Jako jeden z największych autorytetów światowych w dziedzinie konstrukcji stalowych powoływany był niejednokrotnie w charakterze eksperta do międzynarodowych komisji. Był członkiem wielu towarzystw naukowych i zagranicznych.

Z dniem 1 X 1934 r. został profesorem zwyczajnym budownictwa konstrukcyjnego na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Utworzył tu Zakład Badawczy Budownictwa, który dzięki jego energii zyskał sobie rangę poważnej placówki naukowej. W roku akad. 1938/39 piastował godność dziekana Wydziału Architektury. Był wykładowcą doskonałym; mówił do słuchaczy niezwykle komunikatywnie, ilustrując swe wykłady prostymi, jasnymi rysunkami. Równie prosto i zrozumiale potrafił pisać podręczniki i skrypty akademickie. Pełna bibliografia jego prac zawiera 250 pozycji, w tym najbardziej znany i czytany 4-tomowy „Podręcznik inżynierski”, którego był inicjatorem i redaktorem.

Odrębny rozdział bogatej biografii prof. S. Bryły stanowi działalność polityczno-społeczna. Przez wiele lat był czołowym działaczem Polskiego Stronnictwa Chrześcijańsko-Demokratycznego, posłem na Sejm (1926—1935), prezesem Rady Głównej Chrześcijańskiego Zjednoczenia Zawodowego (od 1934) i prezesem Stowarzyszenia Robotników Chrześcijańskich.

Podczas okupacji hitlerowskiej kierował nadal Wydziałem Architektury, nie przerywając praktycznie swej działalności mimo zakazu władz niemieckich. Organizował tajne nauczanie, prowadził zajęcia dla studentów i doktorantów. 10 XI 1942 r. został aresztowany przez gestapo; po miesiącu udało się go wykupić z Pawiaka. 15 XI 1943 r., wieczorem, został ponownie aresztowany wraz z żoną i córką. Zginął w ulicznej egzekucji 3 XII 1943 r., rozstrzelany z grupą kilkudziesięciu zakładników w pobliżu zajezdni tramwajowej przy ul. Puławskiej. Jego grób znajduje się na Cmentarzu Powązkowskim (kwatery 57-IV-27).

Oprac. Aurelia Jermakowicz